

Margu Mikomägi

Haapsalus peetud Eesti Kultuuri Koja foorumil räägiti muu hulgas sellest, et kultuurist kõneldes ei tohiks kasutada turumajanduse termineid.

Läinud reedel ja laupäeval Haapsalus peetud kultuuri koja foorumit varjutas Eestit vallanud jalgpallipalavik. Kogu meedia rääkis ja kirjutas ühest tavalisest jalgpallimatsist kui suursündmusest. Kõik said teada ka seda, et me vabariigi president Toomas Hendrik Ilves seda spordisündmust külastas. Ka see oli me meediale ülitähtis, et president talgufilmi vaatamas käis.

Kultuurimonoloogid

Vähem ja vaiksemalt räägiti presidendist seoses Haapsalu kultuurifoorumiga ja sellest, et ta seal mitte ainult ei kuulunud ega vaadanud, vaid ka ühe viimaste aegade säravaima ja targa kõne pidas. Kõneteksti esmaspäeva ennelõunal ta kodulehel kahjuks veel ei olnud. Õnneks ei olnud seal ka seda teksti, mida Ilves arvas nähtud võistlusest ja filmist.

Aga Haapsalus kõneles president vaimsest julgeolekust ja sellest, et on aeg loobuda võimu ja vaimu vastandamisest. President pühendas oma kõnes palju sõnu selleks, et selgitada, kuidas kultuuriinimeste opositsionääri roll ei pruugi täna enam olla edasiviiv jõud. Hästi tähtis selles kultuuriinimeste igaveses opositsioonis olemise jutus oli, et me presidendi arvates saab

kultuuripoliitikat teha vaid parteideülesest.

Üle parteide olek võiks väljenduda aga selles, et rahvas jääb ellu tänu loomingule, mitte asjadele. Toomas Hendrik Ilves tõi selle näiteks juudid, kes on oma rahvuse säilitanud tänu sellele, et on hoidnud alles oma kultuuritekstid – toora.

Peasi on julgeda jääda iseendaks

Üks huvitavamaid ja ehk ka suundanäitavamaid monolooge foorumil pealkirjaga „Eesti teisel pool“ oli ajakirja Akadeemia peatoimetaja Toomas Kiho vaimukas visioonikõne, mille esmaspäevane Postimees täies mahus avaldas. Toomas Kiho kutsus eestlasi üles iseendaks jääma. Ta loo moraal oli ehk selles, et Eesti kultuur võiks olla eestlaste jaoks ennekõike.

Tõsi, Kiho kõne ei öelnud seda otsesõnul, aga kultuuri-geeniga oli tajutav ta tõdemus, et kirjanikud peaksid kirjutama ennekõike ikka eestlastele, filme peaks tegema eestlastele, muusikat eestlastele ja teatrit eestlastele ning kui siinsetele see looming korda läheb, siis oleme huvitavad ka Euroopale. Me oleme teistele huvitavad siis, kui oleme sellised nagu oleme.

„Metsane, rahulik, vaikne. /—/ Eesti šanss ongi olla huvitav ääremaa, umbes nii nagu Hiiumaa on Eesti jaoks. Hõredalt asustatud, suhteliselt puhta looduskeskkonnaga,“ kõneles Toomas Kiho.

Välja oli kuulutatud ka teine visioonikõne, kõnelejaks Juku-Kalle Raid, aga miskipärast ei jõudnud Haapsallu ei mees ega kõne.

Paneeldiskussioonid

Foorumi kindlasti kõige sisukamad kõnelused olid ettevalmistatud vabakõnelused. Iga osaleja valis teema, mis teda huvitas. Teemagrupis «Kultuur ja majandus» ütles ärimees Heldur Meerits muu hulgas, et teda on mõõdukal määral ärritanud sõnapaar "loomingulised liidud". Selles sisalduvat justnagu teade, et ülejäänud alad ei ole väga loomingulised. „Kui ma mõtlen inseneride töö peale, siis mu meelest seal on nii mõndagi loomingulist. /---/ kõige lõpuks meenub mulle veel loominguline raamatupidamine," selgitas Heldur Meerits.

Samas ringis oli pisikese üllatusena kõneks ka see, et kultuurist ei peaks kõnelema turuterminoloogiat kasutades. Ehk selgitab seda mõtet kõige paremini isadepäeva näide, kus me peaaegu oleme selles seisus, kus räägime, kuidas isa osutab lapsele isateenust.

Teise päeva avatud ruumi dialoogides kõlas mitmel korral seisukoht, et kultuuriinimesed ise ei peaks ega tohiks kultuurist kõneldes kasutada sõnu "teenus" ja "tarbimine". Kultuuril on sisu.

Miks foorum?

Eesti Kultuuri Koja foorumi kõnelused peeti lisaks targemaks saamisele eesmärgiga ette valmistada tervikteksti „Kultuur 2020”, mis võiks olla aluseks me riigi kultuuripoliitika elluviimisel. Eesti riigil on vaid siis mõte, kui säilib eesti keel ja eesti kultuur. Koja aruteludes öeldi välja seegi mõte, et eesti kultuuris sünnib iga päev enam kui meie majanduses ja selleks, et täita me

põhiseadust, peaks kultuurijutud olema meedia esikülgedel.

Kultuuriminister Rein Lang ütles sellise avalduse peale ilmselge irooniaga, et tegu on ajakirjandusvabaduse piiramisega.

Kultuuriminister veetis Haapsalus kaks päeva kuulates ja kaasa kõneldes.

Kultuurikõnelused koja foorumil

- Kultuur ja rahvastik (moderaator Kaarel Tarand, panelistid Hardo Aasmäe, Ülar Mark, Kristina Kuznetsova-Bogdanovtsh, Egge Kulbok-Lattik)
- Kultuur ja haridus (moderaator Ando Klvfberg, panelistid Andrei Hvastov, Andres Tali, Ülle Raud)
- Kultuur ja tehnoloogia (moderaator Ville Jehe, panelistid Linnar Viik, Danlel Vaarlk, Hardo Aasmäe, Andrus Raudsalu)
- Kultuur ja majandus (moderaator Peeter Jalakas, panelistid Hans H. Luik, Heldur Meerits, Tarmo Jüristo)
- Kultuur ja riik (moderaator Ott Karulin, panelistid Andres Jõesaar, Maria-Kristlina Soomre)